

توراه اور • پاراشاها برآشית • مامار 4

להבין הטעם שנשתנה יצירת גוף האדם משאר כל...

برای فهمیدن علت تفاوت آفرینش بدن انسان...

گیاهان و حیوانات یکباره و به تمامی، تن و جان با هم، پدید آمدند؛ زیرا مرتبه نباتی و مرتبه حیوانی مجاورند. اما بدن انسان نخست به صورت خاکی بی جان ساخته شد، زیرا نفس ناطق که ریشه در حکمت برین (חכמה, Chochmah) دارد، تنها می تواند با پایین ترین مرتبه، یعنی جماد، پیوند یابد («سرآغازشان در پایانشان فرو نشانده شده است») و از همان جا همه آفرینش را بالا ببرد.

تقديم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدر ربه، رب لیوی ییتسخاک

LikuteiTorah.com

پاراشای حسیدی

/likuteitorah.com/fa/torah-ohr/bereishis/4

مقصود اصلی

گیاهان و حیوانات یکباره و به تمامی، تن و جان با هم، پدید آمدند؛ زیرا مرتبه نباتی و مرتبه حیوانی مجاورند. اما بدن انسان نخست به صورت خاکی بی جان ساخته شد، زیرا نفس ناطق که ریشه در حکمت برین (חכמה, Chochmah) دارد، تنها می تواند با پایین ترین مرتبه، یعنی جماد، پیوند یابد («سرآغازشان در پایانشان فرو نشانده شده است») و از همان جا همه آفرینش را بالا ببرد.

در هر بخش: متن عبری، سپس ترجمه، و پس از آن توضیحی کوتاه زیر خطی طلایی. شماره های کوچک در متن عبری، یادداشت های پایان متن هستند.

خلاصه مامار

این گفتار حسیدی (מאמר, maamar) می پرسد چرا بدن انسان، برخلاف بدن هر آفریده دیگری، به گونه ای متفاوت شکل گرفت. گیاهان و حیوانات به فرمان کلام ה' از زمین پدید آمدند، کامل و «در قامت کامل خود»؛ اما بدن انسان نخست از خاک، به صورت توده ای بی شکل، گرد آورده شد و تنها پس از آن ה' نفس حیات را در او دمید. این امر نوعی فروتری برای انسان می نماید: بدن او از مرتبه ای پایین تر از حیوانات آغاز شد. چهار مرتبه آفرینش، یعنی جماد، نبات، حیوان و ناطق، با چهار حرف نام چهار حرفی (ה', Havayah) متناظرند. بدن حیوان در مرتبه نباتی و جانش در مرتبه حیوانی است؛ چون این دو مرتبه مجاورند، هر دو می توانستند یکباره پدید آیند. نفس ناطق از مرتبه نباتی جهشی دور دارد و نمی توانست همراه با آن پدید آید. بدن او مشخصاً از مرتبه جماد است، زیرا انسان مقصود آفرینش است: همان گونه که جک دیوار را از پایین ترین تیرک آن بالا می برد، نفس نیز به پایین ترین ماده وارد می شود تا همه چیز را بالاتر از آن ببرد. نفس ناطق حرف یود (י, Yud) است و جماد هی پایینی (ה, Hei)؛ و «سرآغازشان در پایانشان فرو نشانده شده است». همین گونه نیز «با حکمت زمین را بنیاد نهاد». از آنجا که پیوند دادن چنین دو کران دور از هم به دو نام نیاز داشت، آمده است: «ה' אלקים صورت داد»؛ نام ה' و نام אלקים (אלקים, Elokim).

طرح کلی

- 1 پرسش: چرا بدن انسان متفاوت آفریده شد؟**
3-11
علفها، درختان، حیوانات و ماهیان به فرمان کلام ה' همان گونه که هستند پدید آمدند، تن و جان با هم؛ بدن انسان اما نخست از خاک، به صورت توده ای بی شکل، گرد آورده شد و تنها پس از آن «در بینی هایش نفس حیات دمید».
- 2 چهار مرتبه و پدید آمدن مراتب مجاور با هم**
6-4
این برای انسان نوعی فروتری است: «از پس و پیش». چهار مرتبه با حروف ה' متناظرند. بدن نباتی حیوان و نفس حیوانی او مجاورند و هیچ مرتبه ای میانشان نیست؛ از این رو یکباره پدید آمدند. اما ناطق با جهشی در مرتبه از نباتی دور است.
- 3 بالا بردن آفرینش از پایین ترین مرتبه**
8-7
مقصود انسان از آفرینش، بالا بردن جرقه های عوالم فرودین است؛ جرقه هایی که هنگام خدمت نان و جامه به نیازهای او، درحالی که او با شناخت (דעת, Daas) ה' را خدمت می کند، بالا می روند. همان گونه که جک باید به پایین ترین تیرک دیوار گیر کند، نفس نیز به پایین ترین بدن وارد می شود و همه چیز را بالاتر از آن می برد؛ از این رو انسان ناطق، מדבר، نامیده می شود، از عبارت «او ملت ها را رهبری می کند».
- 4 پیوند برترین مرتبه با پایین ترین مرتبه**
11-9
نباتی و حیوانی، و او (ו, Vav) و هی بالایی اند؛ ناطق یود است که بسیار بالاتر از آن هاست و در هی پایینی، سرچشمه جماد، جای می گیرد. از این رو «آسمانها»، یعنی صفات عاطفی (מדות, middos)، با فهم تأملی (תבונה, Tevunah) استوار شدند؛ اما «زمین»، یعنی حروف، با חכמה بنیاد نهاده شد. پس آدم در آغاز توده ای بی شکل بود.

چون ناطق و جماد از دو کران بسیار دور از هم‌اند، بسیار دورتر از بدن و نفیس حیوان، پیوند دادنشان به دو نام نیاز داشت: «**ה' אלקים** صورت داد».

مفاهیم کلیدی

جماد، نبات، حیوان، ناطق **דומם, צומח, חי, מדבר**

چهار مرتبه آفرینش که با چهار حرف **ה'** متناظرند: جماد با **הי** پایینی، نبات با **ו**، حیوان با **הי** بالایی و ناطق با **י**ود و **נו**ک آن.

مراتب مجاور و جهش در مرتبه **צומח וחי סמוכים**

میان نباتی و حیوانی هیچ مرتبه‌ای نیست؛ ازاین‌رو بدن و نفیس حیوان می‌توانستند یک‌باره پدید آیند. ناطق با «جهشی در مرتبه» از نباتی دور است و نمی‌توانست همراه با آن پدید آید.

توده بی‌شکل (golem, גולם)

بدنِ آدم پیش از دمیده شدنِ نفیس حیات: خاکی که به بدنی بدل شده بود، اما نفیس حیات‌بخش نداشت و در مرتبه جماد بود («چشمات توده بی‌شکل مرا دیدند»).

بالا بردن جرقه‌ها **מעלה הנצוצות**

مقصود انسان این است: جرقه‌هایی که به ساحت‌های جماد، نبات و حیوان سقوط کرده‌اند، هنگامی بالا می‌روند که این ساحت‌ها نیازهای او را برآورند — نان برای خوردن و جامه برای پوشیدن — درحالی‌که او با **דעת ה'** را خدمت می‌کند.

سرآغازشان در پایانشان فرو نشانده شده است **נעוץ תחלתו בסופן**

مرتبه برتر به مرتبه فروتر پیوند می‌خورد: **י**ود با **הי** پایینی و **חכמה** با «زمین»؛ ازاین‌رو نفیس ناطق در جماد جای می‌گیرد، نه در نباتی.

«با حکמה زمین را بنیاد نهاد» **בחכמה יסד ארץ**

«آسمان‌ها»، یعنی صفات عاطفی که از تأمل رشد می‌کنند، با **חכמה** استوار شدند؛ اما «زمین»، یعنی حروف و جماد، با **חכמה** بنیاد نهاده شد که فرائز از آن نظم است. نفیس آدم از **חכמה** برین است.

دو نام وییצר **ה' אלקים**

آفرینش انسان با دو نام، **ה'** و **אלקים**، نوشته شده است؛ زیرا پیوند دادنِ نفیس ناطق با بدنِ جماد، دو کران متضاد را به هم می‌پیوندد.

بخش 1 • 11-3

پرسش: چرا بدن انسان متفاوت آفریده شد؟

1 **להבין הטעם שנשתנה יצירת גוף האדם¹ משאר כל הנבראים כמו הצומח והחי שכולם נברא גופם ע"י**

מאמר² ה'

برای فهمیدن علت تفاوت آفرینش بدن انسان با آفرینش همه آفریدگان دیگر، مانند موجودات گیاهی و حیوانی، که بدن‌هایشان همگی به واسطه گفتار³ آفریده شد،

گفتار (مأمر) پرسش خود را مطرح می‌کند: چرا بدن انسان به شیوه‌ای متفاوت از بدن هر آفریده دیگری ساخته شد؟ گیاهان و حیوانات، بدن و حیاتشان با هم، مستقیماً به واسطه کلام⁴ ه' پدید آمدند.

כמ"ש ביום ג' תדשא הארץ דשא עשב מזריע כו' עץ עושה פרי כו' ויהי כן³ וכן ביום חמישי ישרצו המים שרץ נפש חיה⁴ כו'.

چنان‌که درباره روز سوم نوشته شده است: «زمین گیاهان برویاند، علفی که دانه می‌افشانند...، درختانی میوه‌ای که میوه می‌دهند...، و چنین شد»؛ و نیز در روز پنجم: «آب‌ها از انبوهی از موجودات زنده پُر شوند...»

شاهد‌های آیه‌ای چنین‌اند: در روز سوم⁵ ه' گفت: «زمین گیاهان برویاند» (برאשית 1:11)، و در روز پنجم: «آب‌ها از انبوهی از موجودات زنده پُر شوند» (برאשית 1:20). در هر دو مورد، موجود زنده به فرمان⁶ ه' و به‌طور کامل از عنصر خود پدید می‌آید.

2 **וכן בכולם הרי שהארץ הוציאה את העשבים ואת האילנות כאו"א [כל אחד ואחד] כמו שהוא אח"כ עם**

הנפש הצומחת שבו

و نیز در مورد همه آن‌ها چنین بود: زمین گیاهان و درختان را پدید آورد، هر یک همان‌گونه که بعداً هست، همراه با نفیس نباتی درون آن.

هر گیاه از زمین در صورت نهایی خود بیرون آمد، همراه با «نفیس نباتی»⁷ اش؛ یعنی نیروی حیاتی‌ای که موجب رشد آن می‌شود.

וכן גם הבע"ח [הבעלי חיים] הוציאה הארץ ג"כ כמו שהן חיים ואת הארץ כו' וגם המים שרצו כן

שרץ נפש חיה⁵ הם הם הדגים ג"כ כמו שהן

و به همین ترتیب، زمین حیوانات را نیز همان‌گونه که هستند، زنده پدید آورد: خرس و شیر و غیره؛ و آب‌ها نیز بدین‌سان با «گروه‌هایی از موجودات زنده» به جنب‌وجوش آمدند؛ و آن‌ها ماهی‌ها هستند، آن‌ها نیز همان‌گونه که هستند،

این موضوع درباره حیوانات خشکی و ماهی‌ها نیز صدق می‌کند: زمین و آب‌ها آن‌ها را از همان آغاز زنده و همان‌گونه که هستند پدید آوردند.

דהיינו הגוף עם הנפש החיונית שבתוכו יחד ע"י מאמר ה' שאמר תוצא הארץ⁶ כו' ישרצו המים כו'

یعنی بدن، همراه با نفیس حیاتی درون آن، همه با هم و به واسطه کلام ه'؛ آن گاه که فرمود: «زمین پدید آورد...»، «آبها به جنب و جوش آیند...».

یعنی بدن و نفیس جان بخش، هر دو با هم و تنها به واسطه کلام ه' پدید آمدند: «زمین موجودات زنده را پدید آورد» (براشیت 1:24) و «آبها به جنب و جوش آیند» (براشیت 1:20).

وهוא צוה ונבראו⁷ כמו שהן עתה וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] בקומתן נבראו.⁸ משא"כ בבריאת

האדם שנעשה גופו תחלה בפ"ע [בפני עצמו] עפר בלי שום נפש חיונית בתוכו.

«او فرمان داد و آنها آفریده شدند»؛ همان گونه که اکنون هستند، چنان که حکیمان ما، یادشان مبارک، گفته اند: «آنها با قامت کاملشان آفریده شدند.» اما آفرینش انسان چنین نبود؛ بدن او نخست به تنهایی، از خاک و بدون هیچ نفیس حیاتی در درونش، ساخته شد.

به تعبیر مزمو 148:5، «او فرمان داد و آنها آفریده شدند»؛ همان گونه که اکنون هستند. حکیمان تعلیم می دهند که آفریده های آفرینش «با قامت کاملشان» پدید آمدند، یعنی به طور کامل شکل گرفته بودند. انسان استثناست: بدن او ابتدا به تنهایی، همچون خاک بی جان، ساخته شد.

3 וכמ"ש וייצר ה' אלקים את האדם⁹ עפר מן האדמה וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] שעה ראשונה

צבר עפר¹⁰ כו'

چنان که نوشته شده است: «نام چهار حرفی (ה', Havayah) و نام אלקים (אלקים, Elokim) انسان را از خاک زمین صورت بخشید»؛ و چنان که حکیمان ما، یادشان گرامی باد، گفته اند: «در ساعت نخست، خاک او را گرد آوردند...»

آیه می گوید انسان «از خاک زمین» صورت یافت (براشیت 2:7)، و تلمود روز نخست آدم را ساعت به ساعت وصف می کند: در ساعت نخست، خاک او گرد آورده شد و تنها پس از آن به او صورت داده شد.

ומתחלה היה גולם כמ"ש גלמי ראו עיניך¹¹ עד שאח"כ ויפח באפיו נשמת חיים הרי שלא יצא גופו מן

הארץ על דרך שהוא עתה בהיות בו נפש החיונית והמדברת אלא שלקח עפר ועשה ממנו גוף.

و در آغاز، توده ای بی شکل (golem, گولم) بود، چنان که نوشته شده است: «چشمات توده بی شکل مرا دیدند»، تا آن گاه که پس از آن «در بینی اش دم حیات دمید». پس بدن او از زمین به صورت کنونی اش، یعنی در حالی که نفیس حیاتی و ناطقه در آن باشد، پدید نیامد؛ بلکه ه' خاک برگرفت و از آن بدنی ساخت.

پیش از آن که حیات یابد، او گولم بود؛ توده ای شکل یافته اما بی جان. در Psalm 139:16، عبارت «چشمات توده بی شکل مرا دیدند» (golmi, گلמי) ناظر به همین مرحله دانسته می شود. تنها پس از آن ه' در او حیات دمید؛ پس بدن انسان، برخلاف بدن حیوانات، زنده از زمین پدید نیامد، بلکه جداگانه از خاک ساخته شد.

چهار مرتبه و پدید آمدن مراتب مجاور با هم

4 ואח"כ נפח נשמה באפו כו'. וזהו בחי' שפלות לגבי האדם שהרי הגוף שלו נמוך במדרגה¹² יותר מגופות הבע"ח [הבעלי חיים] שנתהווה בבחינת דומם עד שאח"כ ויפח באפיו¹³ כו'.¹⁴ עם היותו מובחר בנבראים¹⁵

و پس از آن، در بینی اش روحی دمید و الی آخر. و این، از حیث انسان، نشانه‌ای از پستی است؛ زیرا جسم او از نظر مرتبه فروتر از اجسام حیوانات است، چون در مرتبه بی‌جان پدید آمد و تنها پس از آن بود که «در بینی اش دمید...»؛ با آنکه او برگزیده‌ترین مخلوقات است.

اینکه انسان نخست چون غباری بی‌جان ساخته شد، نشانه پستی است: جسم انسان در اصل، مرتبه‌ای فروتر از جسم حیوان دارد، زیرا در مرتبه بی‌جان (دومם، domem) آغاز شد، مانند خاک یا سنگ؛ و این با آنکه انسان برگزیده‌ترین مخلوقات است.

וזהו [וזהו שכתוב] **אחור וקדם¹⁶ כו'.** אך להבין זה על מה ולמה נהייתה כן.

و این همان است که نوشته شده است: «پس و پیش...» اما باید این را بفهمیم: چرا و به چه سبب چنین شد؟

هر دو سوی این مطلب در عبارت «از پس و پیش مرا صورت بخشیدی» (תהלים 139:5) اشاره شده است: از حیث جسم، انسان آخرین و فروترین است و از حیث روح، نخستین و برترین. اکنون پرسش این است که چرا ה' او را چنین آفرید.

הענין הוא כי הנה ד' בחי' דצח"ם [דומם צומח חי מדבר]¹⁷ הם כנגד ד' אותיות דשם הוי"ה. הדומם הוא כמו עפר ואבנים ומתכות שאין לו גידול והצומח הם אילנות ועשבים¹⁸ כו'

توضیح این است که چهار مرتبه – بی‌جان، روینده، حیوان و سخنگو – با چهار حرف نام چهارحرفی (הי, Havayah) متناظرند. بی‌جان‌ها مانند خاک، سنگ‌ها و فلزات‌اند که رشدی ندارند؛ رویندگان درختان و علف‌ها و مانند اینها هستند؛

پاسخ با چهار دسته آفریده‌ها آغاز می‌شود: بی‌جان، روینده، حیوان و سخنگو (انسان)؛ اینها با چهار حرف نام چهارحرفی ה' متناظرند: یוד (י, Yod)، هی (ה, Hei)، واو (ו, Vav) و هی (ה, Hei). چیزهای بی‌جان، مانند خاک، سنگ و فلز، رشد نمی‌کنند؛ گیاهان رشد می‌کنند.

ובע"ח [ובעלי حיים] יש להם כ"ז [כל זה] ونוסף ע"ז נפש החי' [החייה] הרוחני' [הروحנית].¹⁹ ובמדבר נוסף עוד על כולם נפש השכלית נפש המדברת כו'.²⁰

حیوانات همه اینها را دارند و افزون بر آن، نفیس حیوانی روحانی نیز دارند. و در [موجود] سخنگو، افزون بر همه آنها، نفیس عقلانی و نفیس سخنگو نیز افزوده می‌شود و الی آخر.

حیوانات رشد دارند و علاوه بر آن، از نفیس حیوانی روحانی برخوردارند. انسان، یعنی موجود «سخنگو»، افزون بر همه اینها، نفیس عقلانی دارد که خود را در گفتار آشکار می‌کند.

5 והנה דרך כלל הבע"ח [הבעלי חיים] הם כלולים מב' דברים הגוף שבו הוא בחי' צומח²¹ שהרי נולד קטן

ונעשה גדול והנפש שבו היא נפש החי' [החיה] למינה.

אکنون، به طور کلی، حیوانات از دو چیز ترکیب شده‌اند: بدن درونشان که در مرتبه نباتی است، زیرا کوچک زاده می‌شود و بزرگ می‌گردد؛ و نفس درونشان که نفس حیوانی خاص نوع خود است.

حیوان از دو مؤلفه تشکیل شده است: بدنی که چون از کوچک به بزرگ رشد می‌کند، به مرتبه نباتی تعلق دارد؛ و نفسی از مرتبه حیوانی که ویژه نوع همان حیوان است.

ומה ששניהם יצאו ביחד מן הארץ. דהיינו הגוף עם נפש החי' [החיה] שבו ע"י מאמר ה' כו'

و اینکه هر دو با هم از زمین بیرون آمدند – یعنی بدن همراه با نفس حیوانی درون آن – به واسطه گفتار ה' و غیره:

پرسش این است که چرا این دو با هم، با یک فرمان الهی، از زمین بیرون آمدند.

היינו משום שבחי' צומח וחי עם היותם ב' מדריגות זו למעלה מזו אבל הם²² סמוכי' [סמוכים / סמוכין] זה לזה.

علت این امر آن است که مرتبه نباتی و مرتبه حیوانی، با آنکه دو مرتبه‌اند و یکی بالاتر از دیگری است، با این حال در کنار یکدیگرند.

دلیل این است که مرتبه نباتی و مرتبه حیوانی دو مرتبه متمایزند و یکی بالاتر از دیگری است، اما در کنار یکدیگرند و چیزی میان آن‌ها قرار ندارد.

6 ולכן יכולים להתחבר יחד דהיינו שיהיה התהוותם בבת אחת כיון שבחי' צומח הוא סמוך לבחי' חי ואין

ביניהם הפסק עוד מדרגה אחרת

از این رو می‌توانند به هم پیوسته شوند؛ یعنی پدید آمدنشان یک‌باره باشد، زیرا مرتبه نباتی در مجاورت مرتبه حیوانی است و هیچ مرتبه دیگری میان آن دو فاصله نمی‌اندازد.

چون مرتبه واسطه‌ای میان نباتی و حیوانی فاصله نمی‌اندازد، این دو می‌توانند به هم پیوسته شوند و در یک فعل پدید آیند.

לכן נתהוו הבע"ח [הבעלי חיים] גופם ונפשם החיונית בבת אחת כנ"ל. משא"כ המדבר רחוק בדילוג הערך

מהצומח ולכן לא חי' [חיה] יכול לצאת עם הגוף כאחד:²³

از این رو، حیوانات با بدن‌ها و نفس‌های حیاتی‌شان یک‌باره پدید آمدند، چنان‌که در بالا گفته شد. اما موجود ناطق از حیث مرتبه با جهشی دور از نباتی قرار دارد؛ بنابراین نمی‌توانست همراه با بدن، به منزله یک چیز، پدید آید.

پس بدن حیوان و حیاتش یک‌باره پدید آمدند. اما نفس «ناطق» انسان، با جهشی از نباتی جداست – زیرا مرتبه حیوانی در میان آن دو قرار دارد – و از این رو نمی‌توانست همراه با بدن پدید آید.

بالا بردن آفرینش از پایین‌ترین مرتبه

7 **وَأَمْنَمَ مَا شَغُفُو هِيَ دَوْمَم دُوقَا هُوَا كِي هِيَت يَدُوع دِهَادَم هُوَا تَكَلِيَت هَبْرِيَا²⁴**

اما اینکه بدن او مشخصاً از سنخ جماد بود، از آن‌روست که معلوم است انسان غایت آفرینش است؛ اکنون ما مامار توضیح می‌دهد که چرا بدن انسان باید مشخصاً از سنخ جماد باشد: انسان غایت آفرینش است.

והיינו להיות הוא מעלה הנצוצות שנפלו בדצ"ח [בדומם צומח חי] ע"י שנטפלים לצרכיו לחם לאכול ובגד ללבוש והוא יש בו דעת לעבוד את ה' כו'.

یعنی، او باید جرقه‌هایی را که به جماد، نبات و حیوان [عوالم] فرو افتاده‌اند، بالا برد؛ از این راه که این‌ها در خدمت نیازهای او قرار می‌گیرند—نان برای خوردن و جامه برای پوشیدن—و او شناخت (דעת, Daas) دارد تا **ה'** را خدمت کند، و غیره.

وظیفه او بالا بردن «جرقه‌ها»ست—پاره‌های نور الهی که در همه‌چیز پنهان‌اند—جرقه‌هایی که به مراتب جماد، نبات و حیوان فرو افتاده‌اند. او این کار را با به‌کارگرفتن آن‌ها برای نیازهایش انجام می‌دهد: نان می‌خورد و جامه می‌پوشد، درحالی‌که شناخت (דעת, Daas) دارد تا **ה'** را خدمت کند؛ هنگامی که آنچه به کار می‌گیرد نیروی خدمت او می‌شود، آن نیز همراه با او بالا برده می‌شود.

8 **וּעַד"מ כְּשֶׁצָרִיכִים לְהַגְבִּיחַ אִיזָה דָּבָר מִן הָאָרֶץ ע"י כְּלֵי הַהֲגָבָה הַנִּקְרָא לְיוּע"ר²⁵ צָרִיכִים לְאַחֲזֹ**

בְּחֻלְקִים הַתַּחְתּוֹנִים שְׂבוּ דוּקָא

به‌عنوان تمثیل: هنگامی که لازم است چیزی را با وسیله بالابری که «لُور» (لیوוע"ר, levar) نامیده می‌شود از زمین بلند کنند، باید دقیقاً قسمت‌های پایینی آن را گرفت [جک].

تمثیلی از بلندکردن بارهای سنگین: با وسیله بالابری که لیوוע"ر نامیده می‌شود، باید جسم را از پایین‌ترین بخش آن گرفت.

כְּמוֹ בְּהַגְבֵּהַת כּוֹתְלֵי בֵּית שְׁצָרִיכִים לְהַתְחִיל לְהַגְבִּיחַ הַקּוֹרָה הַתַּחְתּוֹן דוּקָא וְאִז מִמִּילָא יוֹגְבֵהוּ גַם הָעֲלִיוֹנִים הַיִּמְנוּ.

همان‌گونه که هنگام بالا بردن دیوارهای یک خانه، باید کار را با بالا بردن دقیقاً پایین‌ترین تیر آغاز کرد؛ آن‌گاه تیرهای بالاتر نیز خودبه‌خود بالا برده می‌شوند.

هنگام بالا بردن دیوارهای یک خانه، تیر پایینی را بالا می‌برند و هرچه بر آن تکیه دارد نیز همراه با آن بالا می‌رود.

משא"כ אם היה מתחיל מאמצע הכותל לא היה מגביה התחתונים. כמו"כ [כמו כן] נשמת האדם נתלבשה בגוף שמבחי' דומם היותר תחתון מכולם ויעלה אותו וממילא יתעל' גם הצומח שהוא למעלה מדומם כו'

اما اگر کسی از میانه دیوار آغاز می‌کرد، بخش‌های پایینی را بالا نمی‌برد. به همین ترتیب، روح انسان در بدنی از مرتبه جماد، که از همه فروتر است، جای گرفت تا آن را بالا ببرد؛ و در نتیجه، مرتبه نباتی نیز که بالاتر از جماد است، بالا برده می‌شود و الی آخر.

بلند کردن از میانه، بخش پایینی را بر جای می‌گذاشت. از این‌رو روح انسان در بدنی قرار گرفت که از پایین‌ترین مرتبه، یعنی جماد، گرفته شده بود تا با بالا بردن آن، هرچه بالاتر از آن است، از مرتبه نباتی به بعد، نیز بالا برده شود.

וע"ש [ועל שם] זה נק' מדבר מלשון ידבר עמים²⁶ כלומר שהוא המנהיג את כולם בהיותו מעלה אותם ע"י עבודתו כו'.

و به همین سبب او «سخنگو» (מדבר, medaber) نامیده می‌شود؛ از تعبیر «او ملتها را رهبری می‌کند» (ידבר, yadber)، یعنی او رهبر همه آنهاست، زیرا از راه خدمت خود آنها را بالا می‌برد و الی آخر.

از این‌رو انسان «سخنگو» نامیده می‌شود؛ واژه **מדבר** (medaber) از همان ریشه‌ای است که در «او ملتها را زیر دست ما رهبری می‌کند» (ידבר, yadber) آمده است (مزامیر 47:4). معنای آشکار آیه این است که «او ملتها را زیر دست ما رام می‌کند»؛ اما این گفتار (مزامیر)، واژه **ידבר** را به معنای رهبری می‌گیرد: انسان با بالا بردن همه آفریده‌ها از راه خدمتش به **ה'**، آنها را رهبری می‌کند.

بخش 4 • 91-11

پیوند برترین مرتبه با پایین‌ترین مرتبه

9 והנה נשמת האדם דוקא יען היותו בחי' מדבר הגבוה שבכולם יתלבש בדומם דוקא ולא בצומח

اکنون، نفس انسان، به‌خصوص از آن‌رو که مرتبه سخنگو و از همه مراتب بالاتر است، به‌خصوص در مرتبه جماد متلبس می‌شود، نه در نبات.

نفس انسان، چون والاترین مرتبه، یعنی مرتبه سخنگو، است، به‌خصوص در جماد متلبس می‌شود، نه در نبات.

כי צומח רחוק מבחי' מדבר רק לבחינת החי הוא סמוך כנ"ל שהם בחי' ו' ובחי' ה' עלאה דשם הוי"ה הסמוכה לוי"ו

زیرا مرتبة نبات از مرتبة سخنگو دور است و فقط به مرتبة حیوان نزدیک است، چنانکه پیشتر گفته شد؛ زیرا اینها مرتبة واو (Vav, ו') و مرتبة هي بالای (ה' עלאה, Hei Ila'ah) از نام چهارحرفی (ה', Havayah) هستند؛ هي بالای به واو نزدیک است.

مرتبة نبات از مرتبة سخنگو دور است و فقط به مرتبة حیوان نزدیک است. در حروف ה', این دو به ترتیب واو و هي بالای (هي نخست) هستند که در کنار یکدیگر قرار دارند.

אבל בחינת מדבר הוא יו"ד וקש"י [וקצו של יו"ד] שלמעלה מעלה מן הוי"ו אלא בבחינת ה' תתאה שהוא מקור בחינת דומם הוא מתלבש כי נעוץ תחלתן בסופן^{27, 28} דוקא.

اما مرتبة سخنگو، يود (יו"ד, Yud) و نوֹי יוד (קוצו של יו"ד, kotzo shel Yud) است که بسیار بسیار بالاتر از واو قرار دارند؛ بلکه در مرتبة هي پایینی (ה' תתאה, Hei Tata'ah) متلبس می شود؛ این مرتبه سرچشمه مرتبة جماد است، زیرا «آغازشان به خصوص در پایانشان فرو رفته است».

مرتبة سخنگو با يود و نوֹי يود متناظر است و بسیار بالاتر از واو قرار دارد. در عوض، در هي پایانی – سرچشمه مرتبة جماد – متلبس می شود؛ زیرا، چنانکه سفر یصیرا (ספר יצירה, Sefer Yetzirah) می گوید، آغاز در پایان «فرو رفته» است: والاترین مرتبه مستقیماً به پایین ترین مرتبه پیوند دارد.

10 והענין דכתיב בחכמה יסד ארץ²⁹ כונן שמים בתבונה ושמים וארץ הם רוחניות וגשמיות שהם דרך כלל דומם וצומח

و توضیح این است: نوشته شده است: «با حکمت (חכמה, Chochmah) زمین را بنیاد نهاد؛ آسمانها را با فهم (תבונה, Tevunah) استوار ساخت.» آسمان و زمین، روحانیت و مادیت اند؛ اینها به طور کلی همان جماد و نباتی هستند.

امثال ۳:۱۹ می گوید که زمین با حکمت بنیاد نهاده شد و آسمانها با תבונה استوار گشتند؛ תבונה همان فهم (یعنی فهم בינה, Binah) است. آسمان و زمین نماد جنبه روحانی و جنبه مادی اند؛ به طور کلی، آنها به نباتی و جماد اشاره دارند.

כי הדומם הוא הגשם היותר אחרון והצומח יש בו איזה רוחניו [רוחניות] **ולמעלה היינו זו"נ** [זעיר אנפין ונוקבא] **שהמדות נק' צומח שיש בהן קטנות וגדלות אבל האותיות הם בחי' דומם שאין בהם גידול כו'.**

زیرا جماد واپسین [درجۀ] مادیت است و نباتی در خود اندکی روحانیت دارد. در بالا، مقصود صفاتِ عاطفی (ז"א / זעיר אנפין, Z'eir Anpin) و بُعد مؤنث / فرمانروایی (نوکבא, Nukva) است: صفاتِ عاطفی (مדות, middos) را «نباتی» می‌خوانند، زیرا کوچکی و بزرگی دارند؛ اما حروف، مرتبه / جنبه (בחינה, bechinah) جماداند که در آن رشد نیست، و غیره.

جماد مادی‌ترین مرتبه است، درحالی‌که نباتی اندازه‌ای از روحانیت دارد، زیرا زنده است و رشد می‌کند. در مراتبِ تجلی (سفیروت, Sefiros)، این تمایز در بالا همان ז"א / זעיר אנפין و نوکבא است: صفاتِ عاطفی «نباتی» هستند، زیرا از کوچکی به بزرگی رشد می‌کنند؛ حال آنکه حروف (گفتار، فرمانروایی (ملכות, Malchus)) «جماد» اند، ثابت و بی‌رشد.

11 והנה שמים עם היותם נעלים במדרגה הוא כוננם בתבונה שלמטה מהחכמה ובחכמה יסד ארץ³⁰
שלמטה במדרגה משמים. ולכאורה נהפוך הוא.

اکنون، هرچند آسمان‌ها از حیث مرتبه برترند، او آن‌ها را با فهم تفصیلی (תבונה, Tevunah)، که فروتر از حکمت (חכמה, Chochmah) است، استوار ساخت؛ و زمین را با **حکמה** بنیاد نهاد، حال آنکه زمین از حیث مرتبه فروتر از آسمان‌هاست. ظاهراً باید عکس این باشد!

معما این است: آسمان‌ها مرتبه‌ای بالاتر دارند، اما با **تבונה** ساخته شدند که فروتر از **حکמה** است؛ در حالی که زمین فروتر با **حکמה** ساخته شد. انتظار می‌رود عکس این باشد.

אבל הענין מטעם הנ"ל כי היא הנותנת שבחי' המדות מקבלים מהבינה שמהתבוננות מתפעל והוא בחי' חי וצומח משא"כ החכמה היא למעלה מערך זה

اما مطلب به همان علتی است که پیش‌تر گفته شد؛ همین نکته چنین اقتضا می‌کند: مرتبه‌ی صفاتِ عاطفی (مדות, middos) از **بیנה** دریافت می‌کند، زیرا تأمل و تفکر مایهٔ برانگیخته‌شدن می‌شود؛ و این، مرتبهٔ حیوانی و روینده است؛ حال آنکه **حکמה** فراتر از این سنخ است.

پاسخ بر همان اصلی استوار است که پیش‌تر بیان شد: احساسات از **بیנה** ناشی می‌شوند، زیرا اندیشیدن دربارهٔ یک مفهوم احساس را برمی‌انگیزد؛ این رابطه‌ای تدریجی و هم‌جوار است، از نوع «حیوانی و روینده». **حکמה** اساساً بیرون از چنین نوع رابطه‌ای است.

אבל בה יסד ארץ משום דנתחב"ס [דנעוץ תחלתן בסופן] **כו' ולכן הי'** [היה] **גוף האדם מתחלה דומם דוקא ולא כשאר בע"ח** [בעלי חיים] **שנתהווה גופם בבחי' צומח מתחלתם ולא הי'** [היה] **דומם**

אما בא همین **חכמה** زمین را بنیاد نهاد، زیرا «آغازشان در پایانشان فرو نهاده شده است» و غیره؛ و از این رو، بدن انسان در آغاز به خصوص در مرتبه جماد بود، نه مانند دیگر حیوانات که بدن هایشان از همان ابتدا در مرتبه روینده پدید آمد و جماد نبود.

دقیقاً از آن جا که **חכמה** چنین مرتبه بلندی دارد، می تواند پایین ترین را بنیاد نهاد، زیرا «آغازشان در پایانشان فرو نهاده شده است». از همین رو بدن انسان به صورت جماد آغاز شد، برخلاف حیوانات که بدن هایشان از همان آغاز روینده بود.

משא"כ אדה"ר [آدم הראשון] **דכתיב בי' [ביה] גלמי ראו עיניך**³¹ **בחי' גולם** **ודומם ואח"כ ויפח**³² **כו' לפי שנשמטו מבחי' ח"ע** [חכמה עילאה] **ובחכמה יסד ארץ.**

اما آدم نخستین (آدم הראשון) چنین نبود؛ درباره او نوشته شده است: «چشمانت توده بی شکل مرا دیدند» — یعنی مرتبه توده بی شکل و جماد؛ و سپس «و دمید...»؛ زیرا روح او از مرتبه برین **חכמה** است، و «با **חכמה** زمین را بنیاد نهاد».

بدن آدم به صورت توده ای بی شکل (גולם, golem) آغاز شد؛ بی جان و در مرتبه جماد بود، پیش از آنکه **ה'** در آن حیات بدمد، زیرا روح او از **חכמה** برین سرچشمه می گیرد — و این **חכמה** است که «زمین»، یعنی جماد، را بنیاد می نهد.

بخش 5 • 129

دو نام برای آفرینش انسان

12 **ובזה יובן מ"ש בבריאת האדם וייצר ה' אלקים בב' שמות כי להיות התחברות נפשו וגופו מדבר ודומם הרחוקים זמ"ז** [זה מזה] **בערך יותר מריחוק הגוף מהנפש שבשאר כל הבע"ח** [הבעלי חיים] **כנ"ל שצומח וחי סמוכים יחד**

با این بیان، معنای آنچه درباره آفرینش انسان نوشته شده روشن می شود: «و **ה' אלקים** صورت داد»؛ این آیه با دو نام آمده است: نام چهارحرفی (**ה'**, Havayah) و نام **אלקים** (**אלקים**, Elokim). زیرا پیوند جان و بدن اوست — که به ترتیب از مرتبه ناطق و مرتبه جماداند — و این دو از حیث مرتبه از یکدیگر دورترند تا جان و بدن در همه حیوانات دیگر؛ چراکه چنان که پیش تر گفته شد، مرتبه نباتی و مرتبه حیوانی کنار یکدیگرند؛

این توضیح می دهد که چرا آیه درباره آفرینش انسان از دو نام الهی، Havayah و Elokim، استفاده می کند. جان انسان، که در مرتبه ناطق است، و بدنش، که در مرتبه جماد است، بسیار دورتر از جان و بدن حیوانند؛ زیرا جان و بدن حیوان به دو مرتبه مجاور تعلق دارند.

משא"כ הדומם עם המדבר שרחוקים זמ"ז [זה מזה] מהקצה אל הקצה ולכן כדי שיתחברו יחד הוא ע"י ב'

שמות: 33

اما مرتبة جماد و مرتبة ناطق از یکدیگر، از انتهای تا انتهای مقابل، دورند. از این رو، برای آنکه با یکدیگر پیوند یابند، این پیوند به واسطه دو نام صورت می گیرد.

مرتبة ناطق و مرتبة جماد در دو انتهای مخالف قرار دارند؛ از این رو، پیوند آنها به دو نام نیاز دارد که با یکدیگر عمل می کنند. در گفتار (مأמר) بعدی، در بند ۱۸، گفته می شود که به واسطه این دو نام، Chochmah با Malchus پیوند می یابد.

در کار بندگی

بدن انسان از پایین ترین ماده گرفته شد تا او بتواند با آن همه جهان را بالا ببرد؛ هنگامی که نانی که می خورد و جامه ای که می پوشد در خدمت انسانی قرار می گیرند که با شناخت (דעת, Daas) خود ה' را خدمت می کند، جرقه هایی که به ساحت های جماد، نبات و حیوان سقوط کرده اند نیز همراه او بالا می روند. از همین رو او را ناطق، מדבר (medaber)، می خوانند؛ کسی که همه آفریدگان را «رهبری می کند» (ידבר, yadbber) و با خدمت خود آنان را بالا می برد.

پرسش هایی برای گفت و گو

1. چرا بدن و نفس حیوان می توانستند با هم از زمین پدید آیند، اما بدن انسان باید نخست به صورت خاکی بی جان شکل می گرفت؟
2. جکی که دیوار را از پایین ترین تیرک آن بالا می برد، چگونه توضیح می دهد که چرا بدن انسان از جماد است، نه از نباتی؟
3. چهار حرف نام ה' درباره این که کدام نفس می تواند با کدام بدن پیوند یابد، چه چیزی نشان می دهند؟
4. چرا آسمان ها با فهم تأملی استوار شدند و زمین با حکמה بنیاد نهاده شد، با آن که آسمان ها از این دو برترند؟
5. چرا آفرینش انسان به دو نام، «ה' אלקים»، نیاز داشت؟

יادداشت‌ها

بند 1

1 להבין הטעם שנשתנה יצירת גוף האדם

רוננויסי דיגרי از همین **מאמר** است که بر پایهٔ نسخهٔ دست‌نویس کاتب چاپ شده و با دست‌خط تسماح تسدک (**צמח צדק**) مقابله شده است؛ بنا بر یادداشت، این نسخه مطالب را به‌تفصیل شرح می‌دهد.

يادداشت كهوت

הנחה אחרת בסי' מאמרי אדה"ז פרשיות ע' טו. בהתחלה: וייצר ה' אלקים [נדפס מכת"י מעתיק מוגה בגוכתי"ק כ"ק הצ"צ] מבאר הענינים בארוכה. ראה לעיל בציונים והערות לכ"ק אדמו"ר זי"ע. המאמר עם הגהות באוה"ת בראשית כרך ו תרגום, א (מלקו"ת לג"פ כג, ד). חלק מהמאמר נמצא גם בסה"מ תרל"ג ע' רעא. בד"ה כל שמעשיו מרובים תרנ"ג ע' רכ ואילך. בסה"מ תרנ"ד ע' רנו ואילך. קונטרס ומעין מאמר טו. ראה ד"ה ויגש אליו יהודה תרס"ח (בהמשך תרס"ו ע' תצד). המאמר נמצא בגוכתי"ק כ"ק הצ"צ משנת תקע"א-ב. ד"ה זה נזכר לקמן מד, א. לקו"ת ראה לא, א. ביאוה"ז להצ"צ כרך א ע' תכג.

2 הצומח — ע"י מאמר ה'

در آنجا ربه راشاب در اینجا می‌افزاید: «و ازاین‌رو بدن و روحشان با هم آفریده شدند.»

يادداشت كهوت

בתרס"ו שם נוסף: "ולכן נברא גופם ונפשם כא'".

3 תדשא הארץ דשא . . עץ עושה פרי . . ויהי כן

فرمان روز سوم که به‌موجب آن زمین سبزه‌ها و درختان میوه را رویاند. آلتز ربه (**אדמו"ר הזקן**) به آن استناد می‌کند تا نشان دهد گیاهان به‌واسطهٔ کلام ה', در هیئتی کامل پدید آمدند.

Genesis 1:11 **בראשית א':י"א**

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים תִּדְשָׂא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מְזִרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עֵץ פֶּה עֵץ פְּרִי לְמִינֵהוּ אֲשֶׁר זֶרְעוֹ-יָבוּ עַל-הָאָרֶץ וַיְהִי-כֵן:

And G-d said: 'Let the earth put forth grass, herb yielding seed, and fruit-tree bearing fruit after its kind, wherein is the seed thereof, upon the earth.' And it was so

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

בראשית א, יא. א. כד. א, כ. — בסדר זה הובא גם בספר המאמרים ת"ש ע' 61, ומציין ע"ז כ"ק אדמו"ר זי"ע שם בהערה וי"ל דשינה סדר הפסוקים, כדי לסמוך מעשה ארץ זל"ז עכ"ל.

4 ישרצו המים שרץ נפש חיה

فرمان روز پنجم که به‌موجب آن آب‌ها ماهی‌ها و دیگر موجودات زنده را پدید آوردند. این نشان می‌دهد که حیات حیوانی نیز به‌واسطهٔ کلام ה', کامل و تمام از عنصر خویش پدید آمد.

Genesis 1:20 **בראשית א':כ'**

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים וַיִּשְׂרָצוּ הַמַּיִם שָׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל-הָאָרֶץ עַל-פְּנֵי רֶקִיעַ הַשָּׁמַיִם:

And G-d said: 'Let the waters swarm with swarms of living creatures, and let fowl fly above the earth in the open firmament of heaven'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 2

5

آب‌ها انبوهی از جانداران، یعنی ماهی‌ها، را پدید آوردند؛ آن‌ها نیز با حیاتشان کامل بودند.

Genesis 1:20 **בראשית א':כ'**

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים וַיִּשְׂרָצוּ הַמַּיִם שָׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל-הָאָרֶץ עַל-פְּנֵי רֶקִיעַ הַשָּׁמַיִם:

And G-d said: 'Let the waters swarm with swarms of living creatures, and let fowl fly above the earth in the open firmament of heaven'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

6 תוצא הארץ

«زمین جانداران را بر حسب نوعشان پدید آورد.» جانوران خشکی از زمین، زنده و با جسم و جان، یک‌جا پدید آمدند.

Genesis 1:24 **בראשית א':כ"ד**

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ בְּהֵמָה וְרֶמֶשׂ וְחַי-תְּוִי-אָרֶץ לְמִינָהּ וַיְהִי-כֵן:

And G-d said: 'Let the earth bring forth the living creature after its kind, cattle, and creeping thing, and beast of the earth after its kind.' And it was so

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

7 והוא צוה ונבראו

سرایندهٔ مزامیر، آسمان‌ها، فرشتگان و همهٔ سیاهیانی بالا را فرا می‌خواند تا نام ه' را بستانند: «زیرا او فرمان داد و آنان آفریده شدند.» این گفتار (**ماامר**, maamar) از این واژه‌ها بهره می‌گیرد تا بگوید مخلوقات به فرمان او، همان‌گونه که هستند، به وجود آمدند.

Psalms 148:5 **תהילים קמ"ח:ה'**

יְהַלְלוּ אֶת-יְשֵׁם ה' כִּי הוּא צִוָּה וַיִּבְרָאוּ:

Let them praise the name of the L-RD; For He commanded, and they were created

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

8 וכמארז"ל בקומתן נבראו

تلمود می‌گوید همهٔ موجودات آفرینش با قامت کاملی خود آفریده شدند. آلتز ربه (**אדמו"ר הזקן**) از این مطلب استفاده می‌کند تا نشان دهد که گیاهان و جانوران به صورت نهایی خود به وجود آمدند.

Rosh Hashanah 11a **ראש השנה י"א א**

Chullin 60a:9-10 **חולין ס' א:טז-יז**

מסייע ליה לר' יהושע בן לוי דאמר ריב"ל כל מעשה בראשית בקומתן נבראו בדעתן נבראו בצביונם נבראו שנאמר (בראשית ב, א) ויכולו השמים והארץ וכל צבאם אל תקרי צבאם אלא צביונם דרש רבי חנינא בר פפא (תהלים קד, לא) יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו פסוק זה שר העולם אמרו בשעה שאמר הקב"ה (בראשית א, יב) למינהו באילנות נשאו דשאים קל וחומר בעצמן

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

يادداشت كهوت

ראה ר"ה יא, א. חולין ס, א. בתרס"ו שם ע' תצה מוסיף "מפני שהכל נברא במאמר וכפי שבא הציור בהמאמר באופן בריאת הנברא כן נתהווה מהמאמר כו".

בנד 3

9 וייצר ה' אלקים את האדם

«ו ה' אלקים انسان را از خاک زمین سرشت و در بینی‌هایش دم حیات دمید.» تورات آفرینش انسان را در دو مرحله بیان می‌کند: نخست بدن، سپس روح.

Genesis 2:7 בראשית ב:ז

וַיִּצְרֶה ה' אֱלֹקִים אֶת־הָאָדָם עָפָר מִי־הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפִּיו נְשֹׁמֶת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה:

Then the L-RD G-d formed man of the dust of the ground, and breathed into his nostrils the breath of life; and man became a living soul

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

בראשית ב, ז.

10 שעה ראשונה צבר עפרו

תלמוד (תלמוד) ساعات‌های روزِ نخستِ آدم (آدم) را برمی‌شمارد: در ساعت نخست خاک او گردآوری شد، در ساعت دوم به صورتِ گولم (golem) [پیکری شکل‌گرفته اما بی‌جان] درآمد، و همین‌طور تا پایان. این نشان می‌دهد که بدن او مدتی بدون روح وجود داشت.

Sanhedrin 38b:2 سנהדרין ל"ח ב'

אמר רבי יוחנן בר חנינא: שמים עשירה עשות ה' היום. שעה ראשונה – הוצבר עפרו, שניה – נעשה גולם, שלישית – נמתחו אבריו, רביעית – נזרק בו נשמה, חמישית – עמד על רגליו, ששית – קרא שמות, שביעית – נזדווגה לו חוה, שמינית – עלו למטה שנים וירדו ארבעה, תשיעית – נצטווה שלא לאכול מן האילן, עשירית – סרח, אחת עשרה – נידון, שתים עשרה – נטרד והלך לו, שנאמר: "אדם ביקר בל גליו".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت کھوت

سנהדרין לח, ב.

11 גלמי رאו عینך

داوود (דוד) به ه' می‌گوید: «چشمانت توده بی‌شکل مرا دیدند؛» هنگامی که بدنش هنوز شکل نگرفته بود، در برابر ه' آشکار بود. میدراش (مדרش, Midrash) (براشית رבה בראשית رבה 8:1) آیه مربوط به آدم را چنین می‌خواند: آدم به صورت گولم آفریده شد و از یک سر جهان تا سر دیگر گسترده بود؛ این ماامر (Maamar, maamar: گفتار تعلیمی) از آن برای توصیف مرحله بی‌جان آدم، پیش از آنکه روح به او وارد شود، بهره می‌گیرد.

Psalms 139:16 תהילים קל"ט:ט"ז

גְּלָמִי רָאוּ עֵינֶיךָ וְעַל־סָרְפִי קָלָם יָתְבֹנוּ יָמִים יָצְרוּ וְלוֹ אֶחָד בָּהֶם:

Thine eyes did see mine unformed substance, And in Thy book they were all written— Even the days that were fashioned, When as yet there was none of them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

תהלים קלט, טז. בתרס"ו שם ע' תצה מוסיף "גולם ה' מוטל אדה"ר מסוף העולם ועד סופו כו". וראה בקונטרס ומעייך מאמר טו פרק א.

بند 4

12 שהרי הגוף שלו נמוך במדרגה

ربی راشاب آنجا یادآور می‌شود که هرچند تורה اور توضیح می‌دهد جسم انسان از اجسام حیوانات (رویشی) فروتر است، زیرا بی‌جان است، اما از حیث نفس، نفیس سخنگو بسیار برتر از نفس‌های حیوانی و رویشی است.

یادداشت کھوت

בד"ה סמכוני תר"ס ע' פד "הגם שבתו"א מבואר שגוף האדם למטה במדרג"י מגופי הבע"ח שהן מבחי' צומח וגוף האדם הוא דומם כו' מ"מ הרי מצד הנפש הרי הנפש המדברת הוא גבוה הרבה מנפש החי ונפש הצומחת כו' ע"ש.

13

بدن انسان بی‌جان بود تا آن‌گاه که ه' روح را در آن دمید؛ این همان فرودستی خاستگاه جسمانی اوست.

Genesis 2:7 בראשית ב:ז

וַיִּצְרֶה ה' אֱלֹקִים אֶת־הָאָדָם עָפָר מִי־הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפִּיו נְשֹׁמֶת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה:

Then the L-RD G-d formed man of the dust of the ground, and breathed into his nostrils the breath of life; and man became a living soul

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

14 בבחינת — עד שאח"כ ויפח באפיו כו'

ربی راشاب آنجا می‌افزاید که جسم انسان، برخلاف جسم دیگر آفریده‌ها، با یک گفتار آفریده نشد: «بیایید انسان را بسازیم» دستوری مانند «روشنایی باشد» نیست، بلکه توصیفی از چگونگی پدید آمدن انسان است. چون اجسام حیوانات همراه با نفس‌هایشان آفریده شدند، باید با آنها هم‌مرتب باشند؛ اما جسم انسان که از خاک ساخته شد، بی‌جان است.

Genesis 2:4 بראשית ב:ד

אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים:

These are the generations of the heaven and of the earth when they were created, in the day that the L-RD G-d made earth and heaven

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

בראשית ב, ד. בתרס"ו שם מוסיף "הרי שגופו לא נברא במאמר כמו גופות שארי הנבראים, ומ"ש נעשה אדם הרי לא נאמר יה' אדם כמו יה' اور יה' רקיע או כמו תוצא הארץ כו', כ"א הוא כמו סיפור דברים שיה' התהוות האדם באופן כך וכך כו' ונברא גופו עפר מן האדמה ולא ה' בו נפש החיונית כ"א נעשה מן העפר וה' גולם בלי שום חיות ואח"כ ויפח באפיו נשמת חיים כו' שזוהו בחי' שפלות אל האדם לגבי שארי בע"ח, ومובן מזה שגופו הוא למטה במדרגה מגופות הבע"ח, דהרי גוף האדם הוא בבחי' דומם שהרי נעשה מעפר כנ"ל וגופי הבע"ח מאחר שנבראו יחד עם נפשם צ"ל שהם בערך זל"ז דאל"כ איך יתהווה יחד". וראה שם בארוכה. ראה במאמרי אדה"ז פרשיות ע' טז.

15 מובחר נבראים

خوانش بدل: «مخلوقات» به‌جای «در میان مخلوقات»، یعنی «برگزیده‌ترین مخلوقات»؛ معنا تغییری نمی‌کند.

یادداشت کھوت

בהגהת ר' אשר: הנבראים.

16 אהור וקדם

داوود به د' می‌گوید: «از پس و پیش مرا صورت بخشیدی» (یعنی آشکارا، از هر سو مرا دربر گرفته‌ای). میدراش این سخن را دربارهٔ آدم می‌خواند؛ او آخرین مخلوقات آفریده شد و بالاین‌حال نخستین بود. این **مאמר** (maamar: گفتار حسیدی) آن را برای بیان جایگاه دوگانهٔ انسان به گواه می‌آورد: از حیث بدن، فرودمست‌ترین است و از حیث روح، برترین.

Psalms 139:5 תהילים קל"ט:ה'

אהור וקדם צרתני ותשת עלי כפכה:

Thou hast hemmed me in behind and before, And laid Thy hand upon me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Bereshit Rabbah 8:1 בראשית רבה ח':א'

ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו. רבי יוחנן פתח: (תהלים קלט): אהור וקדם צרתני וגו' אמר רבי יוחנן: אם זכה אדם, אוכל שני עולמות, שנאמר: אהור וקדם צרתני, ואם לאו הוא בא ליתן דין וחשבון, שנאמר (שם): ותשת עלי כפכה. אמר רבי ירמיה בן אלעזר: בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון, אנדרוגינוס בראו, הדא הוא דכתיב: זכר ונקבה בראם. אמר רבי שמואל בר נחמן: בשעה שברא הקב"ה את אדם הראשון, דיו פרצופים בראו ונסרו ועשאו גבנים, גב לכאן וגב לכאן. איתיבון ליה, והכתיב: ויקח אחת מצלעותיו?! אמר להון: ...

And G-d said: Let us make Man in our image, in our likeness, and let them dominate over the fish of the sea, and over the birds of the heavens, and over the animals, and over all the earth, and over every crawling creature that crawls upon the earth" (Genesis 1:26). "And G-d said: Let us make Man in our image, in our likeness." Rabbi Yoḥanan began: "Back and front [aḥor vakedem], You shaped me..." (Psalms 139:5) – Rabbi Yoḥanan said: If a person merits, he partakes of two ... ,worlds

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

یادداشت كهوت

תהלים קלט, ה. וראה ב"ר פ"ח א'. ראה באוה"ת כרך ו תתרנא, ב. בתרס"ו שם "דמצד הגוף הוא אהור למע"ב ולמטה מכולם כו', ומצד הנשמה הוא קדם למע"ב שקדום לכולם כו' הרי דנפש גוף האדם ה"ה רחוקים ומובדלים זמ"ז לגמרי דנפשו הוא בתכלית העילוי ומצד גופו הוא שפל במדרגה מכולם כו', ובכדי שיתחברו שני דברים רחוקים כאלו על זה אמר ויפח באפיו נשמת חיים דהיינו דבכדי שנפש האדם שהיא בצלם אלקים יבוא ויתלבש בגוף חומרי השפל במדרגה בתכלית כו' מוכרח להיות ע"י מדרגה גבוה ביותר והו"ע הנפיקה בכך דמאן דנפש מתוכו ופנימיותו נפח מבחי' פנימיות ועצמות ואו"ס, דהיינו מבחי' שרשו ומקורו. . . "ע"ש עוד.

17 ד' בחי' דצח"ם

گفتاری که آن نیز چهار مرتبهٔ بی‌جان، روینده، حیوان و سخنگو را بررسی می‌کند.

Tanya, Likkutei Amarim 38:7-8 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים ל"ח:ז-ח'

ודרך קלל, נחלקות לארבע מדרגות: דומם, צומח, חי, מדבר כנגד ד' אותיות שם ה'י"ה ברוך"הוא, שממנו מושפעים. וקמו שאין ערך ודמיון ההארה והמשכת החיות שבדומם וצומח, להארה והמשכת החיות המלוכשת בחי ומדבר, אף שבכולן אור אחד שנה בבחינת הסתר פנים, ומלוכש בלבוש אחד ככולן שהוא לבוש נוגה, כך, אין ערך

ודמיון קלל בין הארת והמשכת אור"אין-סוף ברוך"הוא, שהוא פנימיות

רצונו ותברך בלי הסתר פנים ...

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

یادداشت كهوت

ע' בד"ה חביר אדם בספר המאמרים תש"ג ע' 162. ראה תניא פל"ח.

18 שו"ה הם — ועשבים

آن‌جا می‌افزاید که روینده با واو نام Havayah متناظر است، زیرا صفات عاطفی از کوچکی به بزرگی رشد می‌کنند.

یادداشت كهوت

בתרנ"ד שם "נגד וא"ו דשם הוי' שהמדות צומחין מקטנות לגדלות כו'."

19 שו"ה הם — החי' הרחני

آن‌جا می‌افزاید که حیوان با هي نخست نام Havayah, یعنی Binah, متناظر است؛ این مرتبه، مرتبهٔ «حیات» است، چنان‌که دربارهٔ حوا (חיה) گفته شده: «مادر همهٔ حیات».

یادداشت كهوت

בתרנ"ד שם: "נגד אות ה' ראשונה דשם הוי' דבינה הוא בחי' חי כמ"ש בחוה אם כל חי" ע"ש עוד.

20 שו"ה הוי"ה — שאין לו גידול

آن‌جا می‌افزاید که بی‌جان با هي پایانی نام Havayah متناظر است، مانند حروف که «بی‌جان» هستند.

یادداشت كهوت

בתרנ"ד ע' רזו נוסף "وهוא נגד ה' אחרונה דשם הוי', וכמו אותיות שהן דוממין כו'."

بند 5

21 הגוף שבו הוא בחי' צומח

این نکته که بدن حیوان به مرتبهٔ نباتی تعلق دارد، در آنجا ذکر شده است.

یادداشت كهوت

נזכר בהמשך תער"ב סעי' קמה.

22 אבל הם סומכים זה לזה

بحتى موازی در اور התורה اثر تسماح تسدک (הצמח צדק) که یادداشت به آن ارجاع می‌دهد.

یادداشت كهوت

ראה לקו"ת קרח נב, ג. אוה"ת יתרו ע' א"ב.

بند 6

23 ולכן — עם הגוף כאחד

در آنجا ربی رشاب می‌افزاید که فرشتگان نیز بدن و روحی دارند که با یکدیگر قابل مقایسه‌اند، مانند مراتب نباتی و حیوانی؛ حال آنکه در انسان، روح بالاترین مرتبه، یعنی ناطق، و بدن پایین‌ترین مرتبه، یعنی بی‌جان، است، پس این دو از یکدیگر بسیار دورند.

یادداشت كهوت

בסה"מ תרנ"ד שם "וכמו בצומח וחי גופם ונפשם בערך זל"ז ולכן יצאו כאחד ממאמר א', כמו"כ מלאכים גופם ונפשם בערך זל"ז . . משא"כ באדם גופו ונפשו רחוקים זמ"ז, דהנפש הוא בחי' היותר עליונה מדבר דוקא והגוף הוא דומם בחי' היותר תחתונה".

32 ויפח

روح تنها پس از آن در آدم دمیده شد که بدنش شکل گرفته بود.

Genesis 2:7 בראשית ב':ז'

וַיִּצְרֶה ה' אֱלֹקִים אֶת־הָאָדָם עָפָר מִן־הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפִּיו נִשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה:

Then the L-RD G-d formed man of the dust of the ground, and breathed into his nostrils the breath of life; and man became a living soul.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 12

33 וייצר ה' אלקים

آیه مربوط به پدید آمدن انسان از هر دو نام، نام چهارحرفی (ה'), Havayah) و نام אלקים (אלקים, Elokim), استفاده می‌کند؛ آلت‌ر ربه (ادمویر הזקן) نام دوگانه را نیروی لازم برای پیوند دادن روح و بدن می‌داند.

Genesis 2:7 בראשית ב':ז'

וַיִּצְרֶה ה' אֱלֹקִים אֶת־הָאָדָם עָפָר מִן־הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפִּיו נִשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה:

Then the L-RD G-d formed man of the dust of the ground, and breathed into his nostrils the breath of life; and man became a living soul.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

درباره این نسخه

.the notes ,our explanations ,the English translation ,This edition contains the Hebrew text

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

.Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0

.Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) از طریق سفاریا: (Public Domain); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>

ترجمه و شرح انگلیسی: با کمک هوش مصنوعی (openai/gpt-6-luna-pro:batch) برای likuteitorah.com تهیه شده و با متن عبری و سفاریا مقابله شده است؛ هنوز ویراستار انسانی آن را بازبینی نکرده است. لطفاً هر مطلب مهمی را با متن عبری مقابله کنید.

ربه خواست که ماماریم پارشای آن هفته، «پارشای حسیدی»، در همان هفته و در طول هفت روز آن آموخته شوند (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309). چرا آن را بیاموزیم و برکات ربه: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha

پروژه‌ای رایگان و غیرتجاری؛ هیچ‌چیز در اینجا فروخته نمی‌شود. وابسته به Kehot, Sefaria یا کتابخانه لوباوویچ نیست. © likuteitorah.com

از likuteitorah.com/fa/torah-ohr/bereishis/4

تقدیم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدر ربه، رب لیوی بیتسخاک